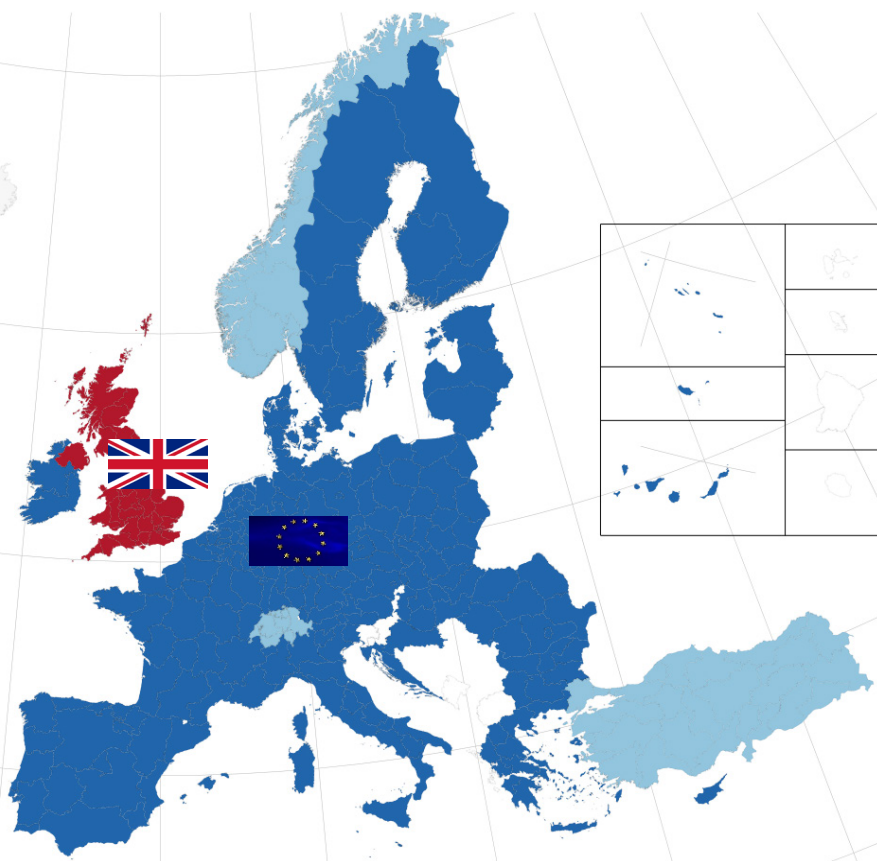

PBL Netherlands Environmental
Assessment Agency

Brexit: gevolgen voor de concurrentiepositie van bedrijfstakken in Nederlandse regio's

Mark Thissen, Anet Weterings (PBL)

Een gedeelte van dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van het ESRC-project "The Economic Impacts of Brexit on the UK, its Regions, its Cities and its Sectors" ism de hoogleraren Frank van Oort (Erasmus Universiteit Rotterdam), Phil McCann (Sheffield University), Raquel Ortega-Argiles (Birmingham University) en Bart Los (Universiteit Groningen).

- Eerder PBL-onderzoek laat zien dat 3,5 tot 5 procent van de Nederlandse economie invloed zal ondervinden van de Brexit en dat die gevolgen regionaal en sectoraal verschillen.
- Deze vervolgstudie gaat een stap verder en kijkt naar de omvang van die effecten voor Nederlandse bedrijven.
- Voor een compleet beeld van die effecten moet rekening worden gehouden met:
 - De *directe* gevolgen voor de verkoopprijs van goederen en diensten en de *indirecte* gevolgen voor de productiekosten van Nederlandse bedrijven
 - Hoe de totale prijsverhogingen voor Nederlandse bedrijven zich verhouden tot die van hun concurrenten en daarmee hun concurrentiepositie kan veranderen

- Het PBL heeft de directe én indirecte gevolgen onderzocht van de Brexit op de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven in 60 verschillende sectoren en voor alle provincies.
- Deze studie onderzoekt de effecten die direct merkbaar zullen zijn na de Brexit en dus zonder inschatting van eventuele aanpassingen in de economie en door beleid in reactie op die effecten
- Zo wordt duidelijk waar de gevolgen van de Brexit het grootst zijn en waar (regionaal en per bedrijfstak) mogelijk beleid nodig is om de consequenties van de Brexit op te vangen

Tarieven en handelsbarrières tussen de EU en het VK beïnvloeden het functioneren van bedrijven in Nederland op twee manieren:

- Directe gevolgen: hogere *verkoopprijs* van de uit Nederland afkomstige goederen en diensten in het VK
 - Omvang van de gevolgen hangt af van de hoeveelheid export naar het VK
- Indirecte gevolgen: *hogere productiekosten* vanwege hogere prijs voor inkoop van goederen en diensten afkomstig uit het VK
 - Omvang van de gevolgen hangt af van de hoeveelheid import vanuit het VK

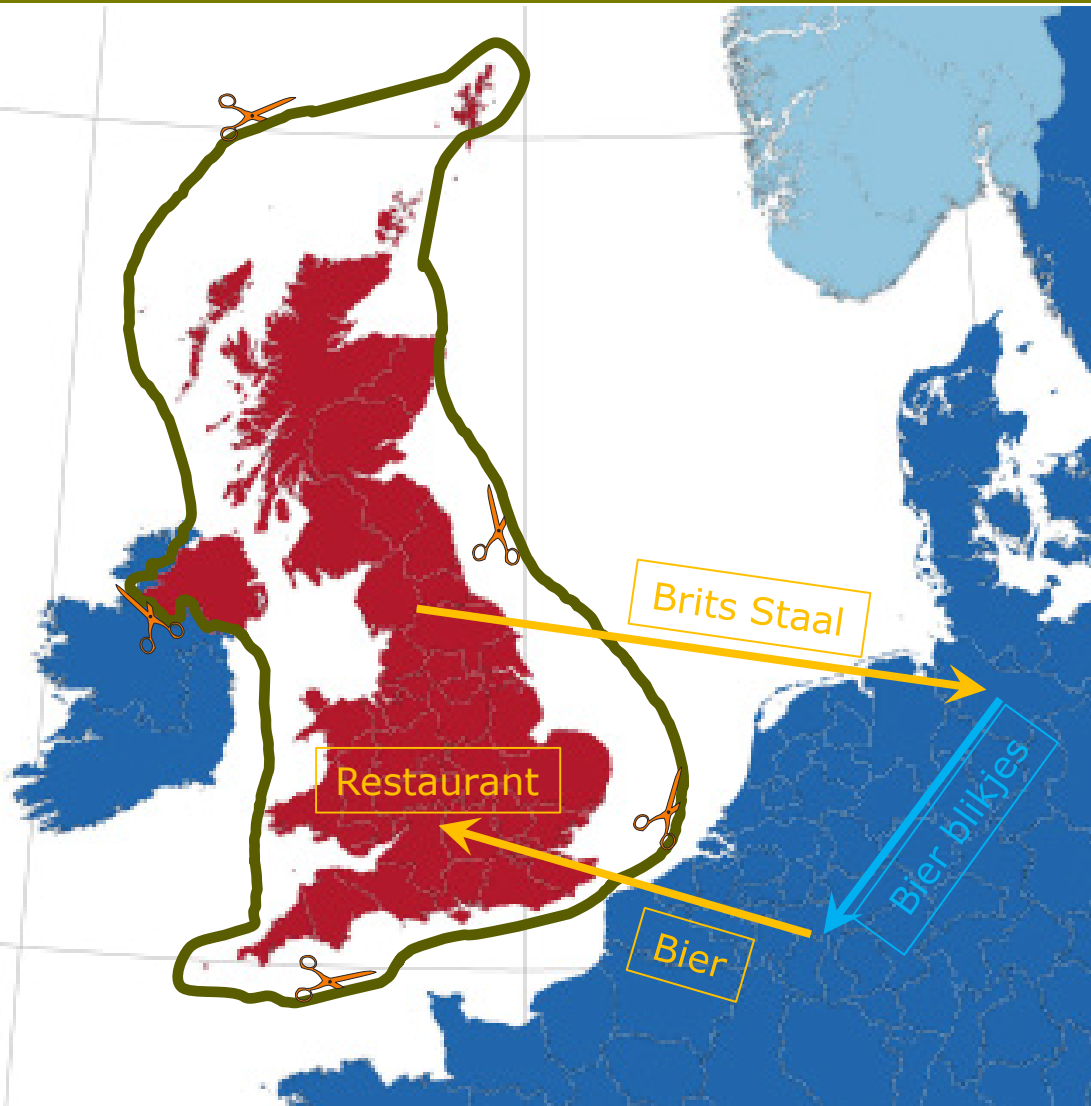
De indirecte effecten kunnen gevolgen hebben voor heel andere sectoren en regio's dan op basis van alleen de directe gevolgen wordt verwacht.

Het volgende voorbeeld illustreert dat:

Voorbeeld van indirecte gevolgen van de Brexit

PBL Netherlands Environmental Assessment Agency

Fictief voorbeeld van effect Brexit op de prijs van bier in het VK:

1. Er komt een tarief op Brits staal
2. Het Duitse bedrijf dat Brits staal gebruikt voor de productie van bierblikjes moet meer betalen – hun productiekosten stijgen
3. De duurdere Duitse bierblikjes worden gekocht door een brouwerij in België – hun bier wordt duurder.
4. Het bier uit België wordt geëxporteerd naar het VK. Er komt een tarief op de import van bier in het VK – de prijs van het bier wordt nog hoger.

Het effect van de Brexit op de productiekosten van een bedrijfstak zijn groter naarmate meer onderdelen (grondstoffen, halffabrikaten, diensten) in de waardeketen van het productieproces de grens tussen het VK en de rest van de EU passeren.

Het inschatten van de gevolgen van de Brexit vereist een scenario over de tarieven en handelsbarrières tussen VK en de rest van de EU na de Brexit

- In deze studie is het meest complete scenario uit de wetenschappelijke literatuur gebruikt (Dhingra et al. 2017, negative scenario)
 1. Effecten voor goederen én diensten
 2. Houdt rekening met zowel niet-tarifaire als tarifaire belemmeringen
 3. Niet-tarifaire belemmeringen zijn uitgedrukt in procentuele kostenveranderingen (gemonetariseerd)
- Het scenario heeft uiteindelijk de vorm van tarieven op goederen uit verschillende economische bedrijfstakken en diensten. Deze zijn in de meeste tabellen weergegeven in de kolom tarieven\scenario.
- Het gebruikte negatieve scenario kan gezien worden als het effect na een zogenaamde “harde” Brexit zonder verdrag tussen het VK en de EU.
- Het referentiescenario waar wij mee vergelijken (voor en na de Brexit) is de huidige situatie gebaseerd op de meest recente consistente set gegevens voor Europese regio's, landen en de rest van de wereld (2013).

De kaarten op de volgende drie pagina's laten zien wat de gevolgen zijn van de tarieven voor bedrijven in alle EU-regio's:

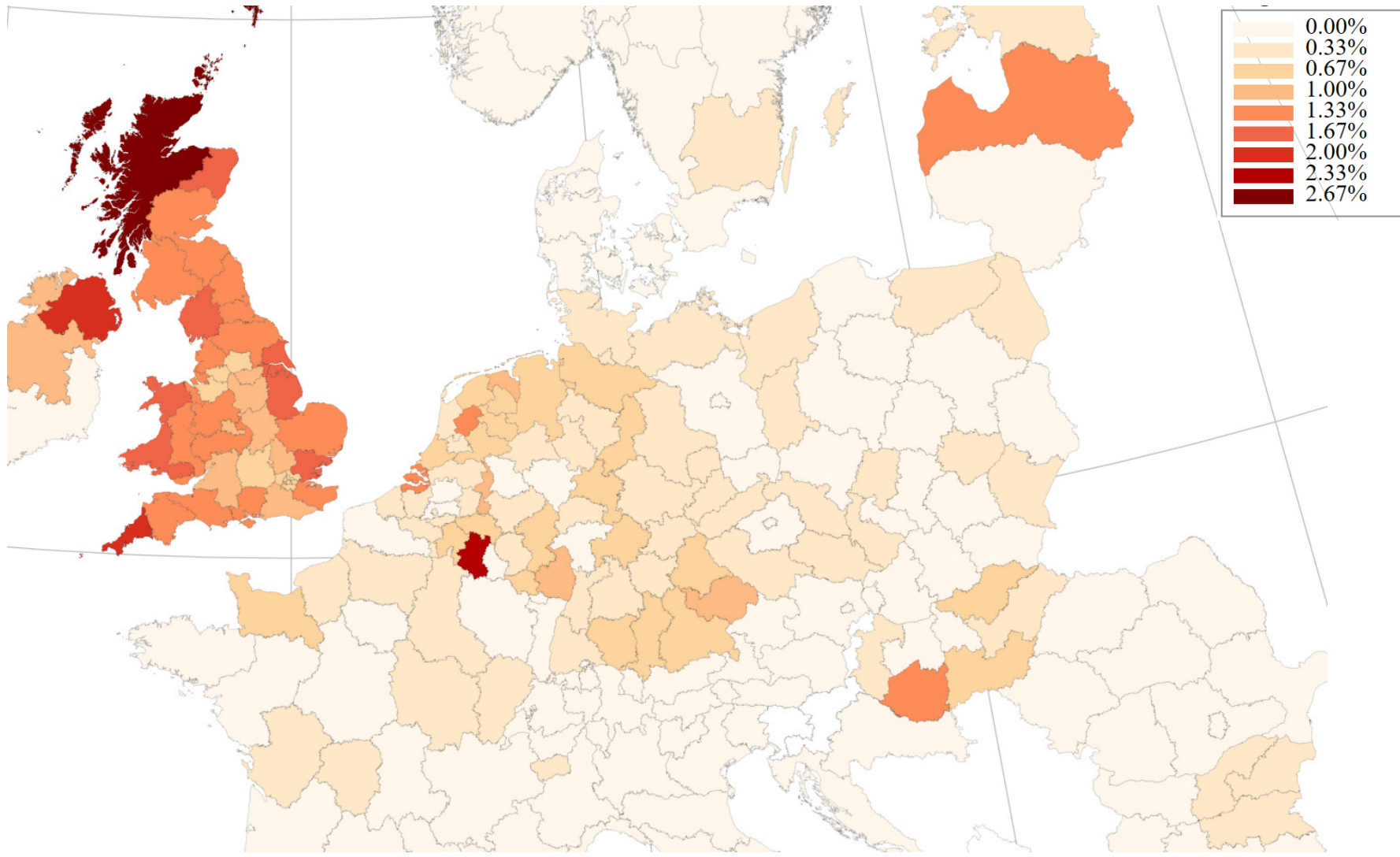
- Kaart 1: alleen de gevolgen voor de verkoopprijs
- Kaart 2: alleen de gevolgen voor de productiekosten
- Kaart 3: totale prijsverhoging (gevolgen voor verkoopprijs en productiekosten samen)

Hiervoor is per regio het gemiddelde effect over alle daar aanwezige sectoren berekend.

Tarieven verhogen de verkoopprijs van bedrijven uit...

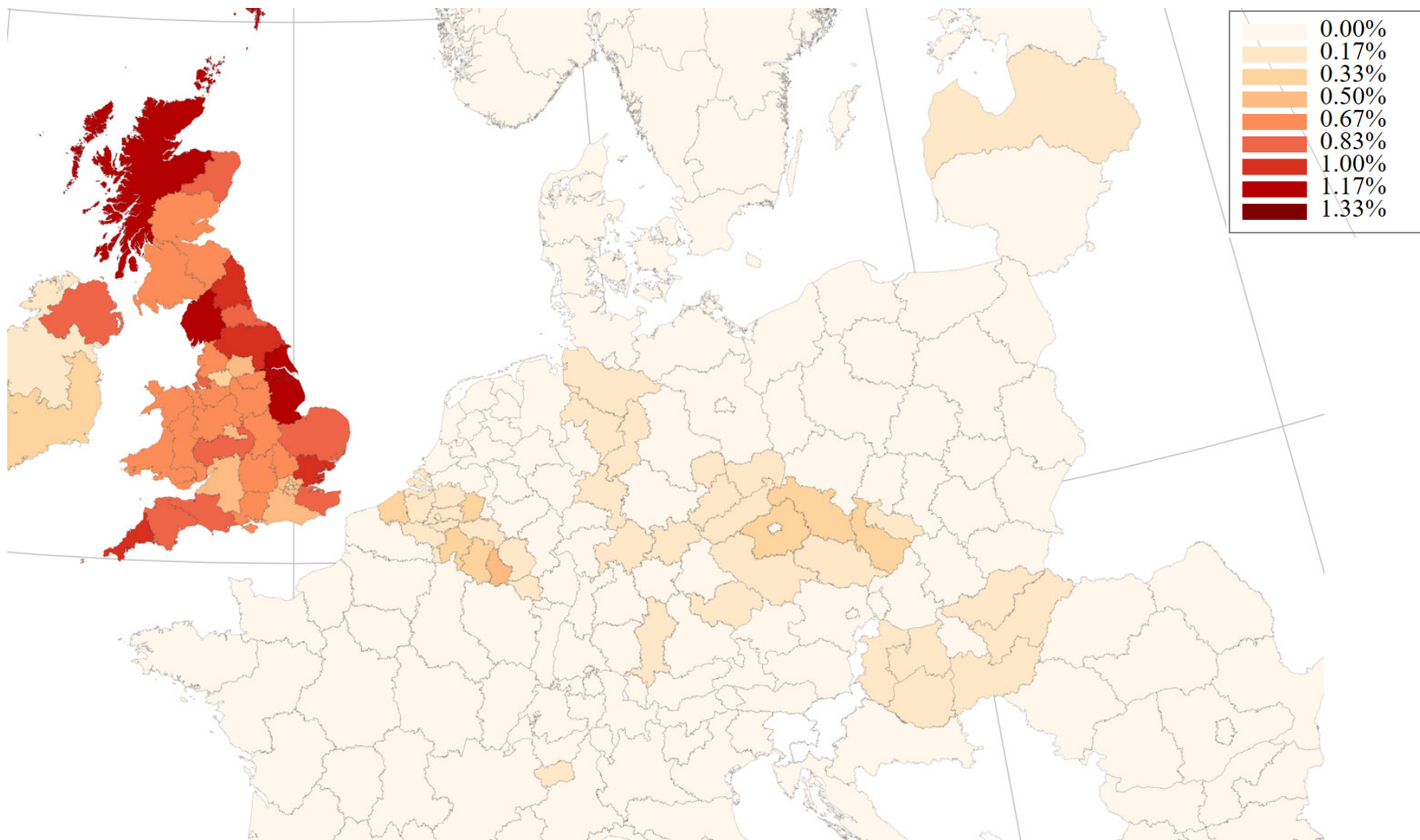
PBL Netherlands Environmental
Assessment Agency

Tarieven verhogen de **productiekosten** van bedrijven uit...

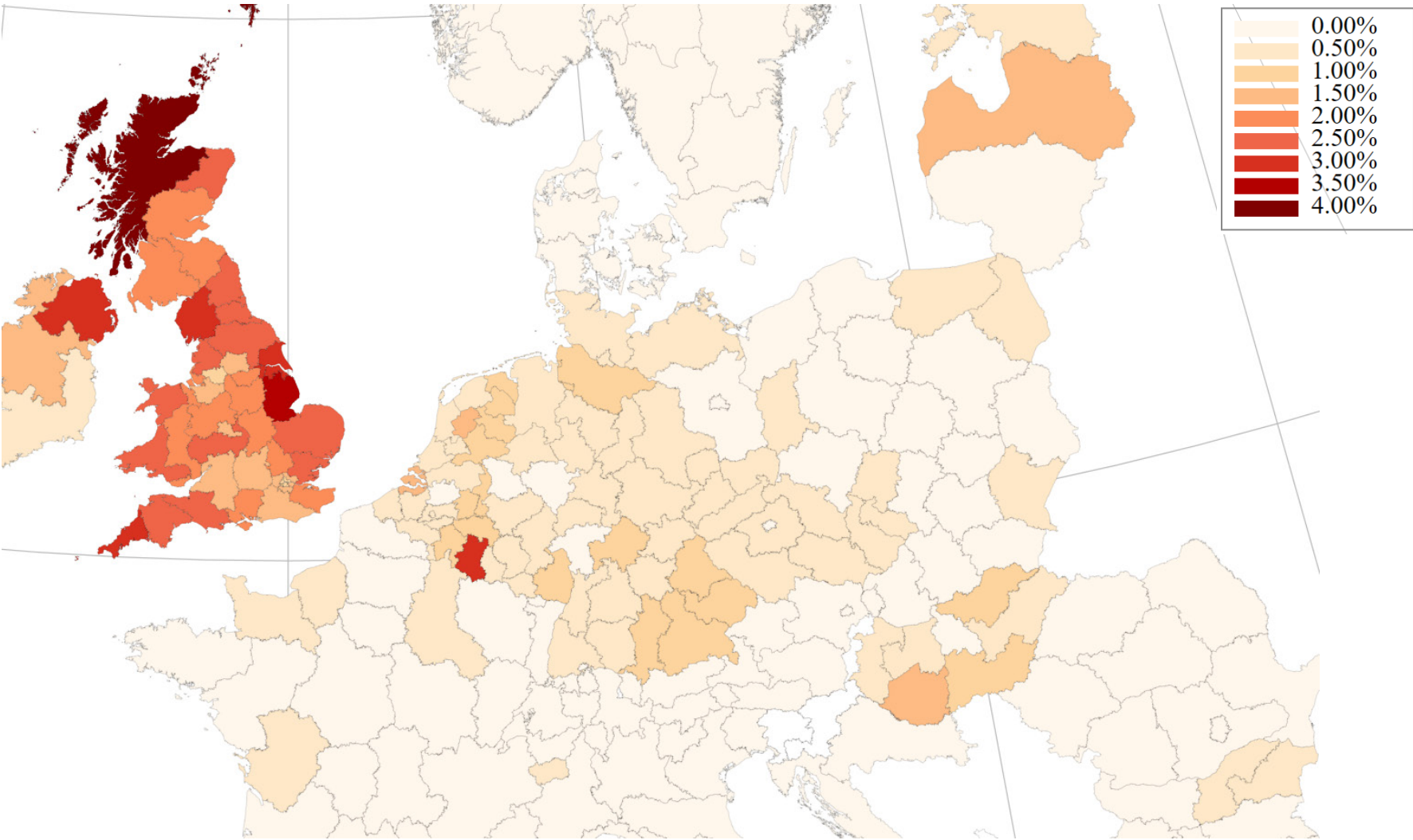
PBL Netherlands Environmental
Assessment Agency

De **totale prijs** van producten stijgt daardoor voor bedrijven uit...

PBL Netherlands Environmental Assessment Agency

En de grootte van die effecten is ongeveer:

Regionale verschillen in kostenverhogingen:

Kostenverhoging	VK	NL
Maximum	Highlands (4,2%)	Zeeland (1,7%)
Minimum	Inner Londen (1,2%)	Noord-Holland (0,5%)

- Verschillen in Nederland veel kleiner dan in VK.
- Buiten VK vooral grote gevolgen in het industriële hart van Europa (België, Duitsland, Tsjechië en Hongarije).
- Oorzaak: effecten vooral groot in de autoindustrie.

Oorzaak voor de regionale variatie:

- Bedrijfstaksamenstelling verschilt per regio:
- Verschillen in afzetmarkt: afhankelijk van hoeveel bedrijven in de regio exporteren naar het VK.
- Verschillen in productiestructuur: mate waarin productie van bedrijven in de regio (indirect) afhankelijk is van producten en diensten uit VK.

Wat is belangrijker: stijging van de verkoopprijs of verhoging van productiekosten door tarieven?

Stijging van	VK	NL	EU
Verkoopprijs	0,81%	0,63%	0,16%
Productiekosten	0,74%	0,11%	0,20%
Totale kosten	1,55%	0,74%	0,37%

- Stijging van de verkoopprijs heeft in Nederland grotere gevolgen dan verhoging van productiekosten.
- Voor de meeste andere EU-landen en met name het VK is de verhoging van de productiekosten vrijwel net zo belangrijk.

Oorzaak voor verschil in productiekosten:

- Nederlandse bedrijven zijn beperkt (indirect) afhankelijk van toeleverende industrieën uit het VK.
- Bedrijven in het VK zijn voor hun productie in hoge mate afhankelijk van toeleverende industrieën uit de rest van de EU.

- Het bepalen van de kostenverhoging van bedrijfstakken in verschillende regio's is niet voldoende om de impact op hun concurrentiepositie te bepalen.
- Dit hangt af van de mate waarin de totale prijsstijging van Nederlandse bedrijven groter of kleiner is *in vergelijking met die van hun concurrenten*:
 - Zijn de Nederlandse bedrijven voor hun productie meer of minder afhankelijk van producten en diensten uit het VK dan hun concurrenten?
 - In welke mate verkopen Nederlandse bedrijven hun producten in het VK en zijn hun concurrenten ook afkomstig uit het VK?
 - › Door Brexit stijgt de prijs van producten en diensten uit Nederland in het VK terwijl die van concurrenten uit het VK gelijk blijft
 - En omgekeerd, in welke mate concurreren Nederlandse bedrijven met bedrijven uit het VK op afzetmarkten elders in Europa?
 - › Door Brexit stijgt de prijs van de Britse producten en diensten in de EU en blijft de prijs hetzelfde voor Europese bedrijven.

De volgende figuur illustreert hoe we bepalen wie de concurrenten zijn van bedrijven in bepaalde regio's.

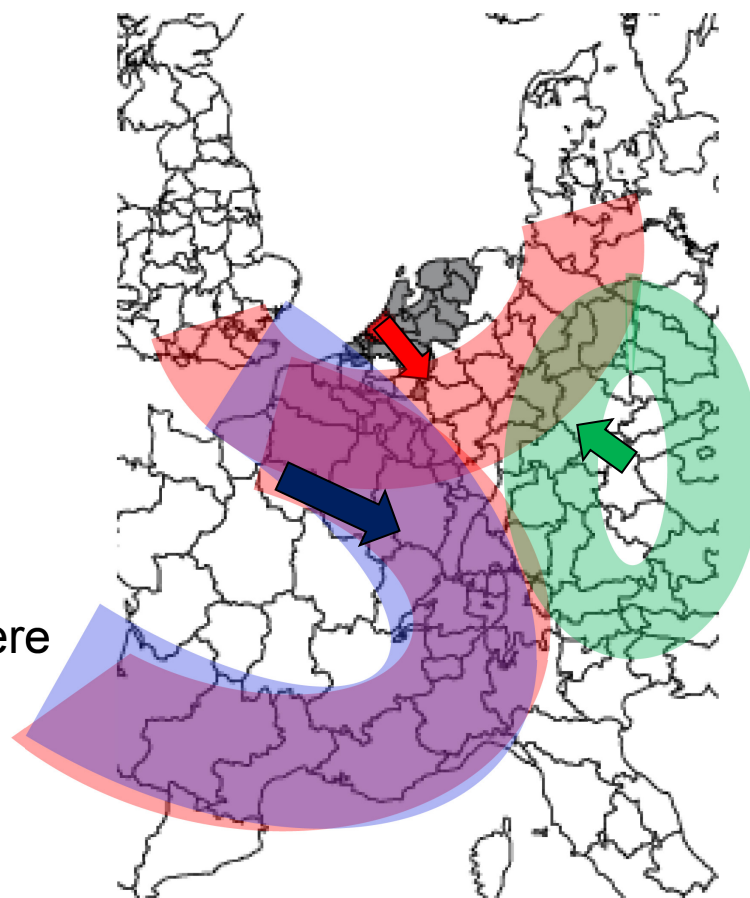
Op de kaart de afzetmarkt voor:

Export uit Rotterdam

Export uit Parijs

Export uit Wenen

Voor **Rotterdam** is Parijs een grotere concurrent dan Wenen omdat Rotterdam en Parijs de grootste overlap in afzetmarkt hebben

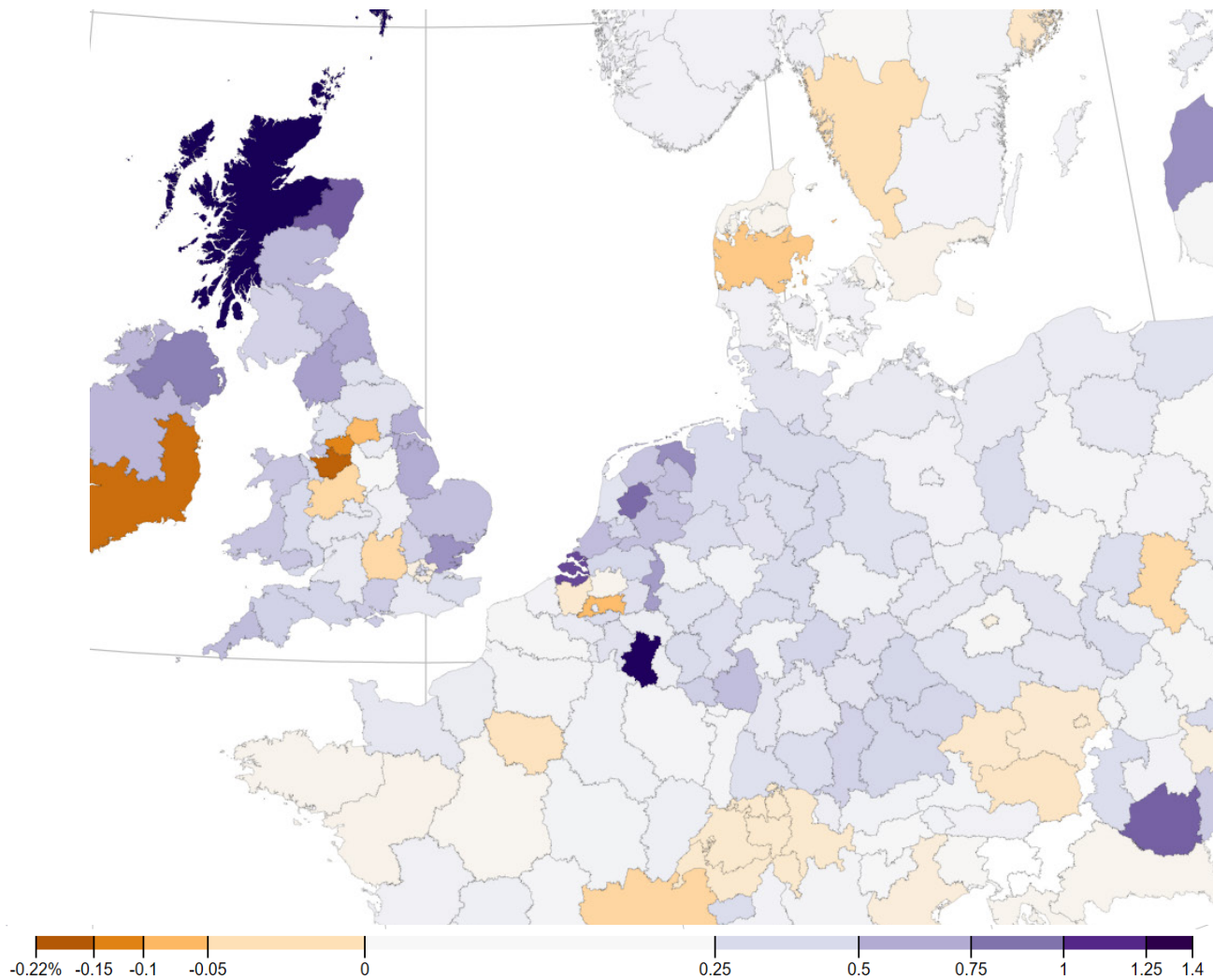

- De kaarten op de volgende pagina's laten zien hoe tarieven en handelsbarrières als gevolg van de Brexit leiden tot een verandering in de gemiddelde concurrentiepositie van bedrijven voor elke Europese regio.
- In kaart 1 wordt rekening gehouden met concurrentie door bedrijven uit andere regio's in andere landen en uit eigen land
 - Totale concurrentie
- In kaart 2 wordt alleen gekeken naar de concurrentie met bedrijven uit regio's in andere landen
 - Internationale concurrentie

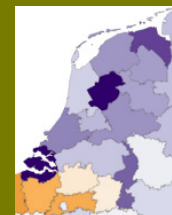
Door totale kostenverhoging verandert de **concurrentiepositie** in...

PBL Netherlands Environmental
Assessment Agency

Tarieven beïnvloeden
de concurrentiepositie
door het verhogen van:

De verkoopprijs

en door

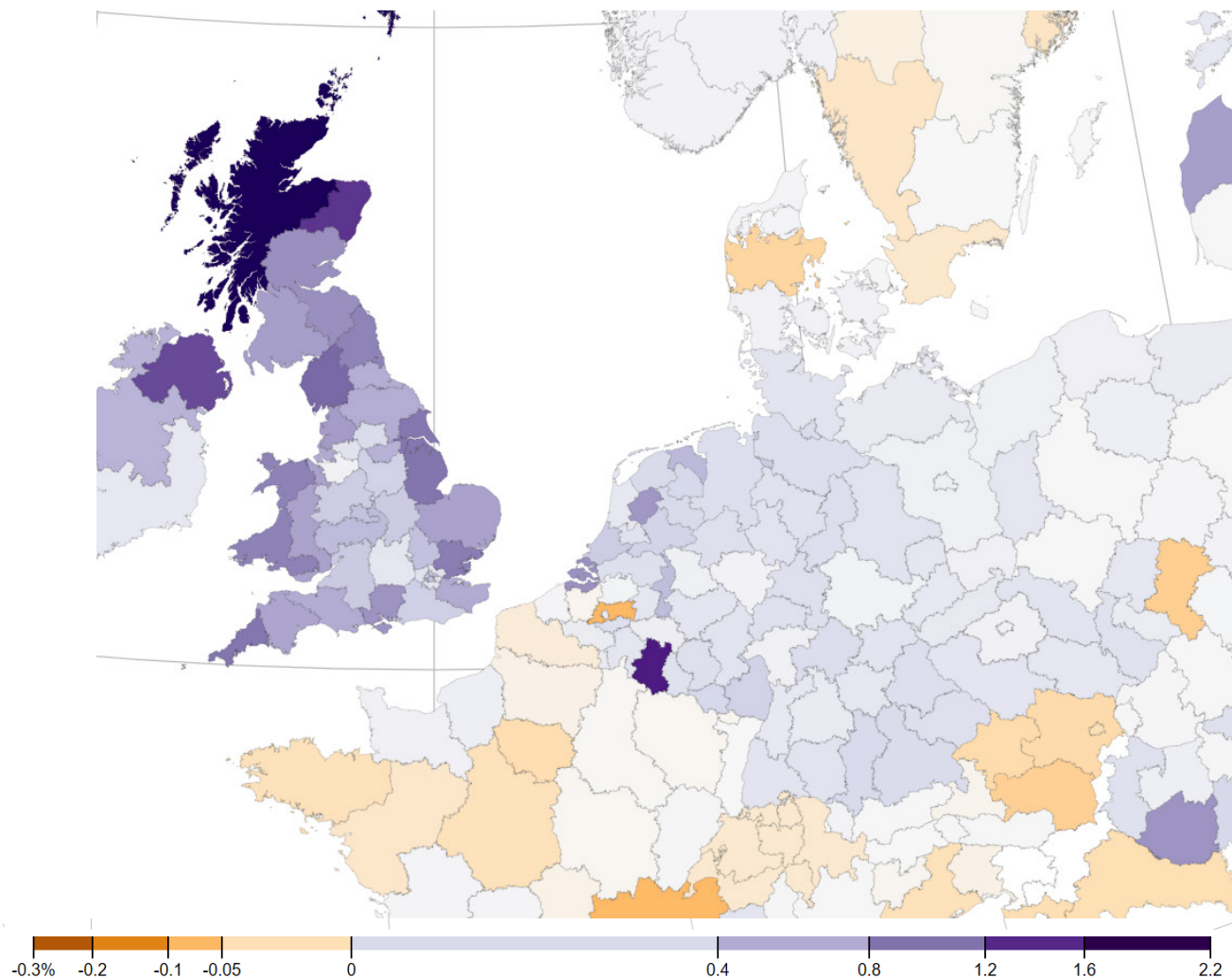
De productiekosten

De kleur blauw geeft een verslechtering van de concurrentiepositie weer. De gemiddelde concurrentie positie verslechtert dus voor Nederlandse bedrijven!

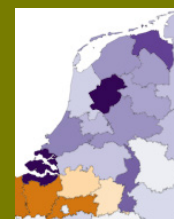
Door totale kostenverhoging verandert de **internationale concurrentiepositie** in...

PBL Netherlands Environmental
Assessment Agency

Tarieven beïnvloeden
de concurrentiepositie
door het verhogen van:

De verkoopprijs

en door

De productiekosten

De kleur bruin geeft een verbetering van de concurrentiepositie weer. De verslechtering van de concurrentiepositie in Nederland komt door het directe effect van het tarief op de verkoopprijs. Het effect op de productiekosten leidt in de meeste Nederlandse regio's tot een kleinere concurrentiepositie verbetering.

- Analooq aan de voorgaande analyses beschrijven we in de volgende drie tabellen de resultaten op een lager detailniveau
 - De tabellen laten alleen de effecten zien voor de 20 of 25 sectoren waarin de gevolgen het grootst zijn
 - De sectoren staan geordend van grootste naar kleinste impact (niet getoonde sectoren hebben dus een nog kleiner effect).

1. Het directe gevolg van tarieven op de prijs van exportproducten: In welke sectoren in welke regio's stijgt de verkoopprijs het meest?
 - Conclusie: wat grote gevolgen heeft voor Nederland geen grote gevolgen in de de rest van de EU of het VK hoeft te hebben
2. De mate waarin een tariefstijging in een specifieke sector van invloed is op de kostenverhoging in de totale economie van Nederland en de UK:
 - Ook hier blijkt dat wat grote gevolgen heeft voor Nederland geen grote gevolgen in de de rest van de EU of het VK hoeft te hebben
 - Effecten zijn klein; maar Nederlands bedrijven gebruiken veel financiële diensten uit het VK (Huidig Brexit voorstel VK nadelig voor NL!)
3. De mate waarin alle tarieven samen van invloed zijn op de kostenverhoging in bepaalde sectoren (welke sectoren ondervinden de grootste gevolgen):
 - En nogmaals: wat grote gevolgen heeft voor Nederland hoeft geen grote gevolgen te hebben in de rest van de EU of het VK
 - Er zijn kleine verschillen in de effecten op de sectoren tussen de regio's en vooral tussen Holland en de rest van Nederland
 - De resultaten zijn wel scenariogevoelig

Welke sectoren krijgen de hoogste gemiddelde verkoopprijsstijgingen?

PBL Netherlands Environmental Assessment Agency

Verkoopprijsstijging door tarief op exporten		Scenario	NL	VK	EU	Groningen	Gelderland	Utrecht	Noord-Holland	Zuid-Holland	Noord-Brabant
Rangorde	Sector ↓ \ gemiddelde verkoopprijs stijging in procenten →	x	0,63%	1,03%	0,36%	0,96%	0,65%	0,51%	0,40%	0,67%	0,48%
1	Manufacture of food products	56,53%	5,40%	1,32%	1,27%	4,97%	3,46%	4,60%	7,61%	11,74%	3,88%
2	Manufacture of textiles	26,50%	4,60%	2,32%	0,27%	10,52%	7,29%	7,99%	4,69%	4,77%	3,33%
3	Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture	13,23%	3,22%	0,37%	0,11%	2,02%	3,59%	2,04%	3,53%	3,80%	4,11%
4	Fishing and aquaculture	23,55%	1,60%	6,85%	1,15%	1,05%	0,75%	0,78%	1,58%	2,80%	0,88%
5	Crop and animal production, hunting and related service activities	23,55%	1,45%	3,99%	0,67%	1,44%	1,05%	1,15%	1,29%	1,94%	1,03%
6	Other personal service activities	13,00%	1,45%	0,21%	0,24%	0,92%	1,10%	1,64%	1,74%	1,74%	1,37%
7	Manufacture of chemicals and chemical products	22,85%	1,30%	3,28%	1,35%	2,48%	2,28%	1,97%	1,81%	0,82%	0,57%
8	Wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles	17,65%	1,18%	3,79%	0,67%	2,32%	1,20%	1,65%	1,07%	1,34%	0,49%
9	Sewerage	17,65%	1,03%	2,32%	0,72%	0,87%	0,74%	0,73%	1,52%	1,03%	0,74%
10	Manufacture of other transport equipment	27,26%	1,00%	4,96%	1,71%	0,34%	0,87%	2,70%	0,38%	0,65%	0,05%
11	Retail trade, except of motor vehicles and motorcycles	17,65%	0,89%	0,53%	0,23%	1,70%	0,70%	1,32%	0,79%	1,05%	0,30%
12	Manufacture of rubber and plastic products	23,00%	0,79%	5,40%	1,09%	1,51%	0,78%	1,96%	0,86%	1,15%	0,42%
14	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	27,26%	0,76%	8,50%	2,31%	4,82%	0,51%	3,80%	1,78%	3,65%	0,01%
15	Manufacture of furniture	19,36%	0,69%	0,79%	0,72%	1,16%	0,59%	1,37%	0,71%	0,67%	0,16%
16	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	19,78%	0,53%	3,01%	0,59%	0,71%	0,58%	0,70%	0,75%	0,72%	0,24%
17	Manufacture of electrical equipment	7,80%	0,47%	1,51%	0,37%	0,64%	0,51%	0,60%	0,55%	0,59%	0,27%
18	Air transport	17,65%	0,44%	1,64%	1,22%	3,60%	x	x	0,25%	4,11%	3,30%
19	Publishing activities	13,00%	0,42%	1,34%	0,36%	0,18%	0,33%	0,30%	0,56%	0,46%	0,30%
20	Manufacture of computer, electronic and optical products	7,80%	0,41%	0,81%	0,58%	0,58%	0,48%	0,60%	0,59%	0,57%	0,20%
21	Manufacture of coke and refined petroleum products	20,46%	0,41%	2,33%	0,51%	1,06%	0,43%	0,31%	0,12%	1,45%	0,02%
22	Manufacture of other non-metallic mineral products	21,43%	0,32%	2,43%	0,54%	0,63%	0,08%	0,10%	0,11%	0,28%	0,78%
23	Printing and reproduction of recorded media	17,75%	0,31%	0,31%	0,08%	0,17%	0,29%	0,26%	0,46%	0,39%	0,26%
24	Water transport	17,65%	0,28%	0,14%	0,53%	0,00%	1,82%	0,09%	1,65%	0,00%	0,04%
25	Repair and installation of machinery and equipment	17,65%	0,23%	0,02%	0,07%	0,17%	0,22%	0,49%	0,20%	0,22%	0,06%

De eerste twee kolommen geven de rangschikking van de sectoren, de derde kolom de verwachte tariefsverhoging en daarna de procentuele verhoging van de gemiddelde verkoopprijs door het tarief

Welke tarieven leiden tot de hoogste stijging van productiekosten?

PBL Netherlands Environmental Assessment Agency

Rangorde	Effect sector specifiek tarief op regio-productiekosten Tarief op ↓ \ gemiddelde kostentoename bij alle tarieven →	Scenario Tarief	Nederland		Verenigd Koninkrijk	
			Elasticiteit	Kostenverhoging	Elasticiteit	Kostenverhoging
		x	x	0,11%	x	0,74%
1	Manufacture of textiles	26,50%	0,05%	0,013%	0,01%	0,00%
2	Financial service activities, except insurance and pension funding	9,92%	0,10%	0,010%	0,01%	0,00%
3	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	19,78%	0,05%	0,010%	0,25%	0,05%
4	Other professional, scientific and technical activities	17,65%	0,04%	0,007%	0,00%	0,00%
5	Manufacture of rubber and plastic products	23,00%	0,02%	0,005%	0,22%	0,05%
6	Sewerage	17,65%	0,03%	0,005%	0,04%	0,01%
7	Telecommunications	13,00%	0,04%	0,005%	0,06%	0,01%
8	Publishing activities	13,00%	0,03%	0,004%	0,01%	0,00%
9	Manufacture of basic metals	12,11%	0,04%	0,004%	0,29%	0,03%
10	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	27,26%	0,01%	0,004%	0,50%	0,14%
11	Electricity, gas, steam and air conditioning supply	17,65%	0,02%	0,003%	0,02%	0,00%
12	Security and investigation activities	13,00%	0,02%	0,003%	0,00%	0,00%
13	Advertising and market research	13,00%	0,02%	0,003%	0,00%	0,00%
14	Manufacture of chemicals and chemical products	22,85%	0,01%	0,002%	0,46%	0,10%
15	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment	12,11%	0,02%	0,002%	0,13%	0,02%
16	Manufacture of electrical equipment	7,80%	0,02%	0,002%	0,11%	0,01%
17	Manufacture of food products	56,53%	0,00%	0,002%	0,22%	0,12%
18	Retail trade, except of motor vehicles and motorcycles	17,65%	0,01%	0,002%	0,02%	0,00%
19	Scientific research and development	17,65%	0,01%	0,002%	0,00%	0,00%
20	Food and beverage service activities	17,65%	0,01%	0,001%	0,01%	0,00%

In de tweede kolom staat de naam van het sectorspecifieke tarief, in de derde kolom de verwachte tariefsverhoging en in de volgende kolommen de elasticiteit (de verhoging in de kosten van de regio ten gevolge van een 100 procent tarief) en de verwachte bijdrage van dit tarief aan de gemiddelde kostenverhoging in de regio (deze tellen op tot het totale gemiddelde kostenverhogende effect in de regio (0,11% voor Nederland))

Welke sectoren worden het hardst getroffen in hun productieproces (productiekosten van de sector)?

PBL Netherlands Environmental Assessment Agency

productiekosten stijging per sector en regio		NL	VK	Groningen	Gelderland	Utrecht	NoordHolland	ZuidHolland	NoordBrabant
Rangorde	Sector ↓ \ Gemiddelde kostentoename in procenten →	0,11%	0,74%	0,12%	0,12%	0,07%	0,06%	0,09%	0,13%
1	Manufacture of textiles	1,43%	0,80%	1,23%	1,74%	1,84%	1,37%	1,01%	1,73%
2	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	0,38%	4,28%	0,47%	0,31%	0,36%	0,32%	1,31%	0,27%
3	Fishing and aquaculture	0,30%	1,36%	0,29%	0,35%	0,35%	0,28%	0,23%	0,33%
4	Manufacture of other transport equipment	0,28%	1,26%	0,31%	0,25%	0,29%	0,26%	0,25%	0,24%
5	Repair and installation of machinery and equipment	0,26%	0,79%	0,27%	0,24%	0,28%	0,27%	0,25%	0,23%
6	Advertising and market research	0,25%	0,34%	0,36%	0,38%	0,20%	0,05%	0,12%	0,34%
7	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	0,24%	1,97%	0,26%	0,24%	0,28%	0,28%	0,26%	0,22%
8	Manufacture of paper and paper products	0,23%	0,88%	0,20%	0,27%	0,19%	0,15%	0,17%	0,27%
9	Manufacture of computer, electronic and optical products	0,23%	0,66%	0,23%	0,19%	0,15%	0,12%	0,15%	0,30%
10	Manufacture of basic metals	0,20%	2,08%	0,20%	0,21%	0,21%	0,17%	0,21%	0,19%
11	Manufacture of electrical equipment	0,19%	1,63%	0,24%	0,18%	0,20%	0,15%	0,19%	0,16%
12	Wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles	0,18%	1,32%	0,18%	0,15%	0,13%	0,11%	0,34%	0,13%
13	Manufacture of furniture	0,18%	0,93%	0,18%	0,19%	0,19%	0,15%	0,15%	0,19%
14	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment	0,18%	1,27%	0,19%	0,16%	0,17%	0,15%	0,17%	0,18%
15	Sewerage	0,17%	0,51%	0,14%	0,36%	0,16%	0,10%	0,15%	0,40%
16	Repair of computers and personal and household goods	0,17%	0,44%	0,20%	0,20%	0,18%	0,14%	0,14%	0,20%
17	Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations	0,16%	0,24%	0,21%	0,13%	0,12%	0,08%	0,28%	0,15%
18	Air transport	0,16%	0,53%	0,13%	x	x	0,16%	0,10%	0,11%
19	Manufacture of rubber and plastic products	0,16%	2,32%	0,18%	0,16%	0,16%	0,13%	0,19%	0,15%
20	Manufacture of other non-metallic mineral products	0,15%	1,43%	0,16%	0,14%	0,14%	0,11%	0,18%	0,15%
21	Creative, arts and entertainment activities	0,15%	0,42%	0,12%	0,25%	0,08%	0,05%	0,07%	0,22%
22	Travel agency, tour operator and other reservation service and related activities	0,15%	0,27%	0,10%	0,19%	0,11%	0,14%	0,14%	0,18%
23	Construction of buildings	0,12%	0,77%	0,12%	0,12%	0,11%	0,10%	0,13%	0,12%
24	Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials	0,12%	0,91%	0,16%	0,12%	0,11%	0,09%	0,11%	0,12%
25	Manufacture of food products	0,12%	2,54%	0,13%	0,11%	0,09%	0,07%	0,08%	0,12%

In de tweede kolom staat de naam van de sector gerangschikt naar welke de grootste gevolgen ondervinden van alle tarieven. In de daarop volgende kolommen staat de verwachte kostenverhoging door de Brexit. Deze effecten per sector tellen gewogen op tot het gemiddelde effect op de verwachte kostenverhoging van de totale productie in de regio (0,11 procent voor Nederland).

- Dit is een korte en geen lange termijnanalyse
 - Eerdere studies onderzoeken het lange termijn effect van de Brexit op productie of welvaart
 - Dat vereist aannames over hoe bedrijven en beleid zich zullen aanpassen na de Brexit
 - Maar gezien de unieke situatie is er zeer weinig bekend over welke aanpassingen in de economie én het beleid zullen plaatsvinden
 - Deze studie richt zich daarom op hoe de situatie verandert direct na de Brexit
 - › Zo wordt duidelijk waar de gevolgen van de Brexit het grootst zijn en waar mogelijk beleid nodig is om de consequenties van de Brexit op te vangen

- Scenario en analyse losgekoppeld
 - In bestaande studies is het scenario direct verbonden aan de analyses, waardoor resultaten niet meer bruikbaar zijn als invulling van Brexit-verdrag verandert.
 - In deze studie zijn de analyses zo opgezet dat eenvoudig met een ander scenario kan worden gewerkt als Brexit resulteert in een ander verdrag.
 - › Het economisch effect (een elasticiteit die het effect per procent tarief weergeeft) is apart bepaald van het politieke beleidsscenario (hoe hoog het tarief uiteindelijk is).

- De impact van de Brexit op de concurrentiepositie van Nederland is substantieel:
 - Kostenstijgingen zijn ongeveer half zo groot als voor het VK, maar meer dan het dubbele als voor de rest van Europa.
- Tarieven die voor Nederland grote gevolgen hebben, hoeven geen grote gevolgen te hebben voor het VK of de rest van de EU. Ook kunnen de gevolgen merkbaar zijn in andere sectoren (dit blijkt uit de kleurverschillen in de tabellen op pagina's 19-21). Dit kan leiden tot verschillende posities bij onderhandelingen over de Brexit. Wij geven twee voorbeelden:
 - Uit de tabel op pagina 19 blijkt dat de voedingsmiddelenindustrie in Nederland het hardst wordt getroffen door het directe effect op de verkoopprijs. Voor het VK en de EU is het effect op bijvoorbeeld de auto-industrie veel groter.
 - Uit de tabel op pagina 20 blijkt dat een tarief op financiële diensten een sterk kostprijsverhogend effect heeft voor Nederland, terwijl dat voor het VK helemaal niet zo is.

- Tarieven die de productiekosten in Nederland sterk beïnvloeden hoeven geen groot effect te hebben op de sector waar ze worden geheven, omdat het effect kan optreden door gebruik van goederen in het productieproces.
 - Een tarief op financiële diensten bijvoorbeeld heeft een sterk effect op de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijvigheid, omdat financiële diensten uit het VK door veel bedrijven worden gebruikt. De Nederlandse financiële diensten sector wordt zelf echter nauwelijks getroffen omdat deze maar beperkt met financiële diensten uit het VK concurreert en weinig financiële diensten uit het VK gebruikt.

- Voor Nederland is met name het verkoopprijsverhogende effect van tarieven (producten die geëxporteerd worden naar het VK) van belang. De verhoging van productiekosten door importen uit het VK blijven beperkt. Voor het VK (even belangrijk) en de EU (productiekosten belangrijker) ligt dit anders.
 - Nederlands bedrijfsleven is niet heel afhankelijk van toelevering uit het VK
 - Maar het VK is een belangrijke afzetmarkt voor Nederland (meer dan voor andere EU landen).

- Door de Brexit stijgen vooral de productiekosten in de industrie, maar ook in een aantal dienstensectoren.
- De perifere Nederlandse regio's verliezen meer concurrentiepositie dan de economisch grotere regio's in de Randstad
- Toekomstig onderzoek (en voorbehoud bij de resultaten): door aggregatie van de effecten over sectoren in de concurrentieanalyse kunnen positieve en negatieve effecten per sector tegen elkaar wegvallen – hierdoor worden de gevolgen voor de totale economie mogelijk onderschat. De gevolgen voor individuele sectoren kunnen groter of kleiner zijn. Een analyse op lager bedrijfstakniveau is voorzien voor later dit jaar.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de PBL gegevens over regionale handel en productie in de vorm van zogenaamde multiregionale input-output tabellen. Het PBL heeft een lange traditie in de constructie van deze gegevens die dan ook veel worden gebruikt in Europese projecten en wetenschappelijk onderzoek. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de meest recent beschikbare gegevens voor 2013. Deze gegevens zijn beschreven in M.Thissen, O. Ivanova, G. Mandras en T. Husby (2018), Construction of regional trade-linked supply and use tables for the EU28; Description of the methodology, PBL Netherlands Environmental Assessment Agency achtergrond rapport, PBL: Den Haag.

De gegevens zijn gespecificeerd op het zogenaamde NUTS2 regio niveau (provincies voor Nederland) en de 2-digit nace classificatie. Voor een beschrijving van deze nace classificatie zie:

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_\(NACE\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_(NACE))

Het gebruikte Brexit scenario is gebaseerd op S. Dhingra, H. Huang, G. Ottaviano, J. Pessoa, T. Sampson and J. Van Reenen (2017), The Costs and Benefits of Leaving the EU: Trade Effects, CEP Discussion Paper No 1478, LSE: London.

Voor eerder PBL onderzoek naar de Brexit zie:

<http://www.pbl.nl/publicaties/de-blootstelling-van-nederlandse-en-europese-regios-aan-de-brexit>
en

<http://www.pbl.nl/en/nieuws/nieuwsberichten/2017/The-mismatch-between-local-voting-behaviour-and-the-local-economic-consequences-of-Brexit>